Nr 15
Exemplarul: Lei 3.—

667
ABON
on. Palatul Cultural
Arad

Un an
6 luni 60 L
3 luni 30 L

Tribuna Nouă

Redacția str. Românului 18
Administrația: Piața Avram Iancu 7. Arad.

Organ al Partidului Național-Liberal.

Anul VII. — N-rul 15 | Apare de două ori pe lună sub conducerea unui comitet | Arad, la 18 Mai 1930.

PLOILE.

Avem o primăvară bogată în ploi. Plouă zilnic și în toate chipurile. Dumnezeu își trimite mana lui cerească peste lanurile întinse de pe tot cuprinsul țării. Dar holdele aurite nu vor aduce în chimirul bietului plugar mai mult aur decât a adus în țară aurita emisiune monetară a actualului guvern. Vechile monede de nichel aveau cel puțin pudoarea să-și prezinte carta de vizită „bun pentru 2 lei". Monedele din noua emisiune aurită au la suprafață tupeul aurului, — ca și promisiunile din opoziție ale național-țărăniștilor — dar după ce le-ai trecut prin câteva mâini ca să le stabilești uzura și să le apreciezi valoarea intrinsecă, își dau arama pe față: exact ca național-țărăniștii după câteva luni de guvernare. În fond, o pretențioasă piesă aurită de 20 lei valorează mai puțin decât o modestă și învechită dar cinstită piesă cu inscripția „bun pentru 2 lei". Monedele își au simbolurile lor!

Și'n vremea aceasta plouă. Toată lumea s'ar aștepta să plouă cârnați — potrivit sfintelor făgăduieli din opoziție — dar în locul miraculoșilor cârnați, plouă excrocheriile, „legalitățile" și ucazurile financiare ale ministrului de finanțe ale cărui ordonanțe dictatoriale au realizat comunizarea proprietății mobiliare în seama a trei factori: statul, samsarul și perceptorul, ceilalți doi — proprietarul veritabil și creditorul — rămânând simple cantități neglijabile, abia menționate în procesele verbale de executare a licitațiunilor.

Plouă...

Plouă libertăți cetățenești „curat constituționale" și „occidentale": ziare smulse din mâna cetitorilor de către marele censor: jandarmul sau agentul secret; plouă prin furtunele groase ale pompierilor recunoștința nației liberate și unite în capul celor cari s'au sacrificat ca s'o libereze și s'o unească.

Și ca și cum toate apele mari și mici ale țării n'ar avea capacitatea suficientă de a vărsa în mare imensele binefaceri ale ploilor de tot felul, generoși prin naștere și prin „țivilisație occidentală" inundăm străinătatea cu ploi de miniștri plenipotențiari, ataşați de presă și misionari...

In vremea aceasta orientul barbar ne trimite o ploaie de lăcuste, care colaborând frățește cu cele băstinașe — mult mai lacome prin însăși structura lor organică — pustiesc semănăturile și codrii, dar mai ales codrii. Totuși — iată un fenomen curios!

Cu toate că ploaia de lăcuste a distrus păduri întregi, ea n'a putut nimici ciupercile ascunse la rădăcinile si prin muschii de pe tulpina copacilor, ciuperci care în urma unor violente și des repetate ploi de decorații și-au desvoltat până'ntr'atât organismul lor parazitar încât amenință să sufoce pe celelalte vietăți individuale cu miasmele putrezicIunii lor...

Noroc că plouă de sus de ne mai limpezește aerul...

Ion Vornicu.

După constituirea consiliului comunal.

Publicăm în altă parte a ziarului, relatarea exactă a celor petrecute sub cupola Primăriei Municipiului în ziua de 15 Maiu.

Din această dare de seamă se poate vedea atât structura actualului consiliu cât și posibilitățile lui de manifestare în gospodăria orașului. Dar se mai pot trage și unele învățăminte pentru viitor, învățăminte cari pot folosi atât unor organizațiuni politice românești cât și corpului electoral care acordă credit nelimitat unor alte organizațiuni politice sau, mai precis, unor anumiți reprezentanți ai acestor organizațiuni politice, cari, ori de câteori simt nevoia, își ascut glăsciorul de sirenă și tremolează mieros „Deșteaptă-te române" sau „Pe-al nostru steag e scris unire". Niște arii sentimentale, învechite, arii cari înduioșează inimele și produc efecte lacrimogene...

Cum s'au petrecut lucrurile până într'un timp toată lume știe. E necesar însă să se știe povestea „blocului românesc" până la sfârșit.

Recapitulăm:

In timpul campaniei electorale pentru alegerile județene, organizația național-liberală a primit din partea reprezentanților guvernului ofertă de colaborare pentru alegerile municipale. Delegația permanentă a organizației liberale, ținând seama de interesul *național* pe care-l prezentau alegerile municipale din Arad, a acceptat *în principiu* colaborarea, urmând ca după alegerile județene să se stabilească mai precis amănuntele colaborării.

Iată însă că în preziua alegerilor județene, ziarele minoritare locale și unele ziare din București, *anunță* colaborarea guvernului cu liberalii la alegerile municipale.

Cine a avut interesul să se știe acest lucru? Sigur, *nu* liberalii!

După alegerile județene — alegeri în care național-țărăniștii au colaborat cu ungurii și svabii împotriva liberalilor — reprezentanții locali ai partidului de la guvern, au repetat oferta de colaborare, cu o bază de discuții mai precisă de data aceasta: nu era vorba de un bloc românesc și de o *singură listă* pe care ar fi încăput reprezentanți de-ai tuturor partidelor, inclusiv ungurii, într'o proporție oarecare.

Delegația permanentă a organizației noastre, a răspuns, prin reprezentanții săi autorizați, că tocmai *pentru a asigura majoritatea elementului românesc* în alegeri, acceptă și această *listă unică*, **în principiu**, rămânând să-și spună cuvântul la alcătuirea definitivă a listei de către reprezentanții partidului de la guvern.

Intre acești reprezentanți și acei ai partidului maghiar începe însă o serie de tratative care amenință să nu mai ia sfârșit. Ungurii pretindeau un număr de locuri care nu convenia partidului de la putere. De-aci — negocieri peste negocieri, în fața cărora, partidul național liberal prin rolul pasiv pe care forțamente îl avea, era într'o situație incompatibilă și cu trecutul și cu demnitatea lui.

Intrucât ultima zi a depunerii listelor se apropia fără ca negocierile dintre național-țărăniști și maghiari să fi ajuns la vreun resultat și întrucât liberalii erau legați față de național țărăniști prin acceptarea *în principiu* a colaborării în alegerile municipale, delegația permanentă a organizației noastre, convocată de șeful ei pentru a examina situația, hotărește în unanimitate că: *față de tergiversările intenționate și interesate ale partidului maghiar, respinge orice colaborare în alegeri cu ungurii și înțelege să ofere colaborarea sa guvernului numai în cazul alcătuirii unui bloc pur românesc; în caz contrar își rezervă completa libertate de acțiune.*

A doua zi după comunicarea acestei hotărâri a noastre, reprezentanții partidului dela putere au rupt orice tratative cu partidul maghiar și au alcătuit lista blocului românesc, așa cum s'a prezentat în alegeri.

Cea dintâi manifestare publică a blocului românesc, a fost mărcata întrunire din piața Avram Iancu, întrunire la care au participat mii de oameni și pe care a prezidat-o D-l St. C. Popp, președintele Camerei

Intre altele a spus atunci Dl C. Popp, în înflăcărata sa cuvântare, că ziua aceea — 4 Martie, îmi pare — este cea mai măreață zi pe care o trăiește de la Unire încoace, căci pentru întâia dată dela Unire, partidele românești, trecând peste interesele politice de partid, își dau mâna și luptă umăr la umăr împotriva adversarului comun. Și a lăudat în special atitudinea curat românească a reprezentanților partidului liberal din Arad.

Campania electorală era începută. Resultatele ei s-au văzut în ziua de 16 Martie: lupta a fost câștigată. Aradul s-a prezentat cel dintâi din Ardeal și *singurul* dintre orașele de graniță ca oraș cu vădită majoritate românească.

(Continuarea în pag. 2-a)

„...Să cucerim ce-avem de cucerit..."

— Refacerea orașelor noastre: ARADUL. —

(Continuare)

Cu anul 1867, când între Austria și Ungaria se încheie Dualismul, prin care popoarele Ungariei au fost aservite politicește intereselor maghiare, începe o nouă epocă nu numai în viața statului ungar ci și în viața orașelor.

De acum 'nainte obiectivul tuturor aranjamentelor politice și culturale, mai ales, erà maghiarizarea. După maghiarizarea lentă, ce începuse încă de mai nainte, a urmat maghiarizarea pe față, urmărită mult-puțin metodic, pânăce în sfârșit, ea a degenerat într'o stare de perzecuție politică a nemaghiarilor.

In slujba maghiarizării — ale cărela scopuri le pregătise politica de catolicizare și pe cari avea să le servească pe față acum aparatul cultural și de stat — au intrat mai mulți factori. Resumăm dintre ei pe câțiva, în următoarele: ridicarea școalelor de stat maghiare, în capul școalelor confesionale ale celorlalte neamuri; funcționarismul sporit și alimentat numai din maghiari sau și din alte elemente, eterogene dar fragile sub raportul național; — o nouă politică economică, prin favorizarea comerțului aflător în mâna unor elemente, înclinate spre scopurile șovăne ale politicei de Stat.

Dar, mai presus de toate, trebue să semnalăm gravitația spre orașe, într'o măsură oarecare, a elementului purmaghiar de confesiunile r.-catolică și și protestante și alături de aceasta și afluența germanilor și evreilor, cari — am putea zice — s'au împrietenit fără zăbavă cu scopul nou politic al maghiarilor eghemoni.

Orașul Arad, în aceasta privință, prezintă un fenomen tipic și pentru alte orașe: ca sporire a contingentului populației și ca prefacere și adaptare a noilor elemente.

Aceasta a fost *realitatea* care s'a petrecut în viața populației orașului Arad, de o sută de ani încoaci și mai ales după Dualism.

Dar pe lângă acest factor real, mai trebue să punem încă unul: *ficțiunea* cu care, în mare parte, s'a operat în statistica oficială ungurească, cu deosebire în ultimul restimp al vieții statului ungar.

Să facem, deci, câteva constatări statistice despre evoluția sub acest raport a cifrei populației Aradului, pe baza celor din urmă statistice oficiale de Stat: dela 1890, 1900 și 1910.

Vom trata chestiunea, pe cât se poate, în mod mai sumar, pentru a nu prea lungi firul expunerii, deși unele constatări de detail încă și-ar avea importanța lor informativă pentru noi.

Incepem cu statistica dela 1890 când raporturile numerice încep a fi arătate nu numai pe confesiuni, ci și pe naționalități.

La 1890, populația Aradului numără 42.052 suflete, deci prezintă un spor, de 9327 suflete față cu anul 1869.

Cine a determinat această verificare a forțelor? Sigur, *nu* național-țărăniștii!

Atitudinea partidelor românești din Arad produce un admirabil ecou în toată țara. Oameni neînregimentați în politică, ziare de partid și independente consacră articole întregi sau menționează cu laudă neprecupețită cumințenia politică pe care o exemplificase Aradul românesc.

A fost totuși cineva care a văzut acest rar exemplu de solidaritate națională prin proprii săi ochelari: a fost Dl Ministru de finanțe, V. Madgearu. De dragul unei simple riposte „tari" Dsa a afirmat de la tribuna Camerii răspunzând unui interpelator, că: alegerile de la Arad dovedesc — ce credeți? — echivocul liberal. (!?). Nu recunosc legea administrativă dar... au căzut în cursa întinsă de guvern, care în abilitatea lui, le-a, fluturat pe dinainte câteva ciolănașe unse cu grăsimea puterii...(!)

Asta e tot ceeace a înțeles Dl ministru de finanțe și secretar general al partidului de la guvern, din *inițiativa* și lupta liberalilor din Arad pentru blocul românesc și pentru afirmarea Aradului ca oraș românesc.

Dar fiecare pricepe atât cât îl ajută mintea. Mai trist e altceva.

Cel care prezida acea ședință a Camerei era Dl St. C. Popp, același care prezidase adunarea națională de la 4 Martie, din piața Avram Iancu. Ei bine, Dl St. C. Popp, președintele adunării dela 4 Martie și președintele organizației național-țărăniste din Arad, n-a găsit de cuviință nici să desmintă nici să rectifice, ca președinte al Camerii, aserțiunile dlui Ministru de finanțe. Nici Dsa nici vre-unul dintre ceilalți deputați arădani prezenți.

Abia a doua zi, la sumar s-a auzit timid o rectificare a deputatului Niculae Adam, care n-a avut nici în clin nici în mânecă, cu ducerea tratativelor pentru colaborare Rectificare trecută neobservată. N-a atins pe nimeni.

•

Cu mult înainte de constituirea Consiliului municipal, reprezentanții autorizați ai partidului maghiar au stabilit legătura cu reprezentanții partidului guvernamental. De data aceasta se discutau locurile în delegația permanentă. Prin foile maghiare se dăeeau chiar indicațiuni: ungurii vor lua două locuri, liberalii, unul! In particular se afirma chiar că ungurii prelind locul de ajutor de primar pe care însă național-țărăniștii îl țin cu mărinimie la dispoziția liberalilor..

Așa-dar, tot blocul românesc de eri a fost sperietoare pentru ciori. Toată energia cheltuită pentru afirmarea ideei politice românești în treburile gospodărești ale Aradului, toată răscolirea maselor periferice, toată stimularea înoculată intelectualilor din oraș — simple jocuri de lumini tricolore, scamatorii de bâlciu politic.

Totul se reduce la o simplă împărțire de locuri în delegația permanentă. O împărțire cât mai avantagioasă pentru adversari, cât mai comodă pentru majoritari...

Și în timpul acestor morale negocieri pentru împărțirea între învinși și o parte dintre învingători a „demnităților" municipiale, tovarășii de luptă de eri, liberalii, așteptau din partea cuiva, indiferent a cui, un cuvânt autorizat de desmințire a acuzațiunilor ce li s-au adus de la tribuna Camerii. Zădarnică așteptare! Cavalerismul politic e o floare care nu crește în grădinele presărate cu atâta asârdie în orașul cu drept de municipiu Arad, de către Dl Dr. Lugai.

Dar tot a venit ceva. Dacă nu o desmințire, o nouă acuzare Și — ciudată coincidență — ea și-a găsit locul tot în ziarele minoritare (bine informate, ca totdeauna!): liberalii refuză locuri în delegația permanentă pentrucă *nu le dă voie* șeful partidului Vintilă Brătianu.

La aceasta s-a redus refuzul liberalilor din Arad — autorizat de Centru — de a accepta locuri în delegația permanentă: la ordinul precis și definitiv al șefului partidului! Intreb din nou:

Cine a avut interesul să se facă cunoscut *în acest chip* însinuant refuzul liberalilor? — Sigur, *nu* liberalii!

•

In ziua constituirii consiliului ne-am cetit declarația. Desfidem orice alt partid de opoziție să facă o declarație mai conciliantă fără a fi aservită și mai demnă fără a jigni, decum am făcut-o noi. Am așteptat un răspuns. *Și n-a venit!* Din nici o parte n-a venit răspunsul, dela nimeni!

Am luat parte la lucrări. N-am făcut opoziție, — pentru a nu strica atmosfera ~~solemnă~~ a constituirii — nici la validări (și puteam cere invalidări!) nici la creiarea postului și alegerea celui de-al doilea ajutor de primar („după modelul orașelor occidentale").

Am votat potrivit vechei înțelegeri și declarației cetite, listele de candidați dinainte tipărite – vot secret! N-am votat pe unguri! Au fost aleși și fără votul nostru.

Către sfârșitul ședinței se produce în sală oarecare mișcare Cineva vrea să vorbească. In sfârșit, cineva care... dela care putem auzi mult așteptata desmintire a calomniilor debitate, acum când am dovedit definitiv că nu am alergat după căpătuieli... în sfârșit răspunsul...

...Dar președintele adunării și prefectul stau neclintiți pe scaunele lor. Nici un nou ales în delegație nu se ridică... Privirile se ~~îndreaptă spre~~ stânga sălii... Cineva s'a ridicat în picioare, vorbește... nu aud — și totuși vorbește... nu înțeleg nimic.

— Dl Consilier Bela Barabaș vrea să vorbească pentru prima dată, în prima ședință a consiliului, în ungurește... — *Iată răspunsul așteptat!*

N'am mai putut răbda. Am sărit toți în picioare. —

Și mulțumită nouă, liberali „dornici de căpătueli personale", nu s'a săvârșit nerușinarea ca cei cincimiișasesute și atâți alegători cari au votat „blocul românesc" să audă și să citească cum primele cuvinte care au răsunat în ședința solemnă de constituire a Consiliului orașului cu drept de municipiu Arad, — au fost rostite în ungurește.

Al. Constantinescu

De vorbă cu Badea Gheorghe.

De mult nu dasem prin târg. Când mă lovește dorul de a mai schimba câte-o vorbă înțeleaptă, mă iau spre locul târgului. Acolo găsești nu numai marfă spre vânzare și cumpărare, ci și câte-o vorbă bătrânească ce prețuiește de multe ori mai mult de cât toată marfa la un loc. Mai ales azi când bucatele se vând pe un preț de râs...

Aici întâlnesc lângă cali lui binecunoscuți pe chibzuitul și înțeleptul nostru Bade Gheorghe, țăranul cuminte al plaiurilor noastre arădane.

Și el vine la târgul săptămânal mai mult din obicinuință decât din nevoie.

...„la muierile astea, mai fac ceva negoț, că noi.. mai mare rușinea, trăim după galițe și purcei, bucatele ni-le predăm, de vai și amar" — spune unui curios, ce voi a prinde vorbă cu el.

Zărindu-mă, îmi vine naiute întinzând mânile prietinește, voios de revederea după atâte săptămâni și târguri scurse fără întâlnire.

— Mi-a fost dor, Badeo. să mai vorbim una alta, prea ne înstrăinasem de când nu ne-am văzut — îi zic scuturându-i mâinile aspre dar calde.

— Credeam că ne întâlnim la congres, la București... îmi reproșează Badea.

— Vezi, îmi pare foarte rău dar... încerc a mă scuza.

— Să-ți și pară rău! Acea adunare de *oameni cumsecade* din întreaga noastră Țară, a dovedit, că *țăranul nu s'a lăsat amăgit până în sfârșit* de vorbele aruncat cu găleata și făgăduelile răsturnate cu carul. Bunul Dumnezeu să dea sănătate Generalului Moșoiu și tuturor domnilor noștri liberali, că ne-au știut mângâia și ne-au dat nădejdi să răzbim și peste năcazurile astea de multe feluri, căci încurând vor lua iarăș dânșii cârma.

— Doamne, aduni-i!... se auzi un glas răgușit dela spate.

— Tu ești, Tomo? Har Domnului că ți-ai redobândit și tu credința în ai noștri — se 'ntoarse Badea spre un țăran ce se alătură divanului nostru.

— Vezi așa se deșteaptă toți — mi se adresă mie. Vorba Românului: unde nu-i cap, vai de picioare! Așa suntem și noi. Ba mai rău: cu cap slăbănog ologesc și picioarele. Tomai așa: țăranilor ni s'au tălat și brațele și picioarele.

— Nădejdea, Badeo...

— Că drept și ai: nădejdea în capetele luminate, care au scos Țara din nămol deatâtea ori, vor face-o și acum! Ce bucurie am avut auzind, că domnii nostri din *Consiliul orașului n'au primit posturi cu plată,* ci numai cele ce le aduc cinste. Și ceilalți nu au luat pildă să facă la fel. ci au vârât pe acolo *străini* pe cari îi învrednicesc de mai mari onoruri și lefuri. Rușine, lor.

— Dar că se prăpădește atâta bănet pe penzile străinilor, cari n'au voit să pună jurământ, și acum li se dă începând cu data de atunci?!

— Ba să-i bată... se revoltă Badea. Adică dușmanii să ia lefuri din sudoarea noastră, cari vindem truda cu 300 lei grâul și 100 cucuruzul? Dumnezeu să nu le ajute!

— Să ne mângâie, Badeo, că atâția și atâția ca și Toma de aci se întorc spre noi și spre adevăr, îl replic.

— Ne doare însă când vedem, că cei cari azi vor să ne fericească, o fac pe spatele noastre; cică noi biruim? Se zice că vor să ieftinească traiul și cel care sufere mai întâiu și mai ușor e țăranul. Poate că vor avea dnealor dreptate după vrerea lor, dar nu a noastră. Apoi când ai nostri le spun verde în față în gazetă, ei se năpustesc cu forța să confiște foile noastre...

— Doar nu s'a făcut și asta, frate Gheorghe? se cruci badea Toma de coleă mirat.

— Domnii foști miniștri au scăpat abia și abia câteva numere din „Viitorul" și ei l-au vândut, căci pe vânzători i-au deținut. Asta acu s'a 'ntâmplat naiute cu vreo câteva zile — întări Badea.

— Așa să vede, că-s pe sfârșite... să scărpină după ureche Toma — alcum nu ar face și de astea pe lângă cele multe alte rele.

— Fii molcum, Tomo, și te încrede! — îl domoli Badea zimbitor.

— Vezi, domnule, ce mi judecă poporul? — mă întrebă Badea, iar eu strângându-i mâna întinsă adaug ca încheere:

— Deaceia îmi place să schimb câte-o vorbă cu țăranii nostri cumiți; ei știu rosturile să le judece fără patimă și cu adevăr.

Să ne vedem cu bine — îmi replică și Toma. — ct. —

Dar statistica ne prezintă, după confesiuni — punct de mânecare, ce ne oferă posibilitatea unei comparații statistice cu trecutul unei comparații stade lucruri:

Rom.-catolici:	21.799	51.8%
Gr.- „	1.030	2.5%
Ortodocși	9.251	22.0%
Reformați	3.909	9.3%
Luterani	1.221	2.9%
Evrei	4.795	11.4%
Alții	47	0.1%

Pentru lămurirea raporturilor numerice ale confesiunilor, acest tablou pus în alăturare cu stările din trecut, ne arată: cât de mult s'a urcat balanța numerică a r.-catolicilor și cât de mult a căzut aceea a ortodocșilor. Iată cifrele:

Romano-catolicii au sporit, ridicându-se în proporția numerică a populației dela 30% (din 1777), la 40% (în 1839), la 51.5% (în 1869), **la 51.8%** (în 1890), și la *52,4%* (în 1900) pentru a coborî, în 1910 la 51.7%. Tot în aceeași vreme **Ortodocșii au scăzut, dela 70% (1777),** la 40% (1839) apoi la 25.2% (în 1869), pentruca **la 1290 să aibă d'abia 22.0%** *iar la 1900 și 1910 să* **coboare la 20.0% din totalul populației.**

Din aceasta bătălie numerică, deci, Ortodocșii — de două neamuri: Români și Sârbi — am ieșit sdrobiți. Perderea acestei lupte privește în primul loc pe Români, iar câștigul este al Maghiarilor, cari au sporit prin mijloacele ce arătam adineaori.

Să fie mai îngăduitori, deci, concetățenii maghiari și *să recunoască și pentru noi dreptul de a ne reface sufletește și bisericește în acest oraș, în care de atâta vreme mergem tot în jos pe scara proporției numerice.*

După constatarea statistică a justei noastre nizuinți de restaurare și sub raportul sufletesc-bisericesc, să înfățișem acum raportul numeric pe *limbi s'au naționalități,* a populației din 1890. Iată-l:

1. Maghiari	25.901	61.6%
2. Români	7.873	18.7%
3. Germani	5.626	13.4%
4. Sârbi	1.704	4.1%
Alții	948	2.2%

Cum vedeți din acest tablou procentul **maghiarilor** este cel mai favorabil. De ce? Vom vedeà.

Prima explicație rezidă în faptul, că din acest tablou lipsesc concetățenii — **evrei.** De ce? Pentrucă, sporiți dela 124 suflete (în 1777) la 4795 de suflete (în 1890), ei *s'au alăturat dela început elementului maghiar pur și, deci, se cuprind în cifra de mai sus a maghiarilor.* Dacă dânșii s'au complăcut — cum se și complac și azi, în aceasta postură, să-i zicem, statistică — n'avem ce le face. Fie! Dar, pentru orientarea noastră statistică, facem aci o corectură, scoțând cifra confesiunei israelite din cifra maghiarilor, pentru a ajunge la o limpede situație statistică. In acest caz, în Aradul dela 1890, au existat, ca să zicem astfel,

Maghiari puri 21.206 = 50.2%
Maghiari împuri 4.795 = 11.4%

Privind, prin aceasta prismă, situația numerică a populației Aradului, Maghiarii, în adevăratul lor ipostas etnic, se prezintă în proporția de 50.2%, ca elementul cel mai de forță sub raportul numeric.

După Maghiari urmează **Românii,** cu cele 7873 suflete, cari fac *18.7%* din totalul populației orașului. Dar statistica dela 1900 si cea dela 1910 sunt și mai sgârcite. Ele ne îngădule numai locurile ce corăspund la 16.4% respectiv la 16.2% din populație.

Cât de mare și dureroasă distanță dela ceeace eram la 1777 (cu 17% și între ceeace reprezentăm după 13 ani!

Ori cât de prolifer, poporul nostru nu a putut ținea pas cu sporul artificial — prin imigrare și prin maghiarizare — al poporul maghiar.

După Români, urmează numericește **Germanii.** Ei, cari, odinioară în veacul XVIII, într'atâta împregnaseră orașului Arad — prin numărul și prin afirmarea lor — caracterul lor german, încât o parte de oraș s'a numit, după ei. cartier german (német város), — au căzut victimă legăturilor lor de credință cu maghiarii, cari nu aveau un „cartier" „maghiar", dar cari au sporit pe ruina etnică a acestui element, care puteà să ne fie azi, nouă și Țării, mai de folos în ipostasul cultural german.

(Continuare în pag. 7-a)

Camera de Agricultură a Judeţului Arad.

Proces-verbal.

Dresat cu ocaziunea şedinţei Comitetului de Direcţiune ţinută cu data de 13 Maiu 1930 la ora 17 în localul biroului Camerei Arad str. Gh. Popa No. 4, Palatul Domeniilor fiind prezenţi: Dr. Iustin Marşieu, Ing. Ioan Piso, Lazar Perian, Luca Raicu şi Directorul Camerei Nicolae Popescu.

Preşedintele Camerei dupăce constată că numărul membrilor prezenţi este deajuns pentru aducerea hotărârilor valide, designează cu verificarea proce lui verbal pe Dnii Luca Raicu şi Ing. Ioan Piso, iar după acela se dă ce proceculul verbal din şedinţa anterioară adecă din 3 Aprilie a. c. care este u ficat fără schimbare. După acela se trece la desbaterea obiectelor puse la dinea zilei şi anume:

1.

Acţiunea Camerei cu diferite semânţe de primăvară.

In primăvara anului crt. am distribuit între agricultorii acestui judeţ următoarele cantităţi de semânţe de primăvară:

Trifoi — —	kgr.	9199	Lei	225.176
Lucernă —	„	5730	„	254.436
Grâu de prim.	„	7329	„	45.732
Ovăs — —	„	23125	„	79.973
Măzăriche —	„	15000	„	102.750
Orz — —	„	11866	„	22.209
Sfecle de zahăr	„	800	„	55.068
Porumb —	„	7300	„	28.470
Cartofi— —	„	4770	„	11.448
Iarbă Sudan	„	100		
Fasole Soia	„	60	„	7 078
			Total Lei	842.330

Aceste seminţe au fost distribuite cu preţ redus faţă cu cel depe piaţă căutând totdeauna ca populaţiunei să i-se distribue semânţe absolut ireproşabile, potrivite pentru însemânţare.

La apelul ce am adresat agricultorilor noştri de prin comunele din întreg judeţul au sosit cereri foarte multe astfel că cantităţile ne-au epuisat în scurt timp afară de puţină măzăriche, grâu de primăvară şi orz.

Mare parte din cantităţile ce au fost distribuite au fost ridicate direct din magazia noastră Arad, iar altă parte şi în special locuitorilor de prin comunele ce stau la îndepărtare mai mare de sediul Camerei, a fost livrată semânţa prin Calea Ferată franco gara de îmbarcare în sacii amatorilor.

Iarba Sudan care voim să o introducem, am distribuit-o pentru încercare în unele părţi ale judeţului.

Am distribuit în mod gratuit o cantitate de cartofi pur „Rose" pentru semânţă şi porumb pentru semânţă „Putty" locuitorilor din Valea Crişului pentru a putea introduce aceste soiuri în aceea regiune.

Din porumbul „Putty" am distribuit mai departe cu preţ redus şi pe Valea Mureşului.

La fel am dat în mod gratuit comunelor din prin judeţul Arad pentru încercare semânţă de porumb „American".

1. Acţiunea se ia la cunoştinţă şi se aprobă în întregime.

2.

Acţiunea Camerei cu procurarea animalelor de reproducţie.

Felul de a aranja târgurile de vite de reproducţie pe plase şi nu concentrate la Arad s'a dovedit de foarte bun. Am aranjat în total 7 târguri pe regiuni şi anume: Cermeiu: pentru rasa Podolică, Buteni: pentru rasa Simenthaler, Pâncota: pentru rasa Simenthaler, Bârzava: pentru rasa Simenthaler, Chişineu-Criş: pentru rasa Podolică şi Simenthaler, Aradul-Nou: pentru rasa Simenthaler şi Pecica pentru rasa Simenthaler.

Cu ocaziunea acestor târguri au fost prezentaţi în total 25 armăsari diferite rase, 164 tauri diferite rase şi 48 vieri diferite rase din care au fost aflaţi apţi de Comisia Camerei, 7 armăsari, 122 tauri şi 35 vieri.

Taurilor şi vierilor aflaţi de apţi li-s'au aplicat la urechea stângă marca Camerei cu numărul continuativ începând dela 1 în sus până la 169 în care au întrat şi animalele cumpărate de prin alte judeţe.

Din aceste animale au comandat comunele prin ajutorul Camerei: 3 armăşari, 63 tauri şi 12 vieri, pentru cari am vărsat în total suma de Lei 477.000. (Patrusute şaptezecişişaptemii Lei). De fapt sunt cumpărate mai multe animale însă comunele nu s'au prezentat după ajutor deşi li s-a votat prin Direcţiunea Camerei.

In afară de aceste animale Camera a cumpărat pentru regiunea Hălmagiu 8 tauri Pinzgau dela târgul de tauri din Sibiu din 28 Aprilie a. c. Aceşti tauri au fost distribuiţi în comunele după cum urmează: 1. Pleşcuţa, 1. Guravăii, 1. Budeşti, 2. Hălmagiu, 1. Brusturi, 1. Bodeşti şi 1 Dumbrava formând în fiecare comună staţiune de montă susţinută de Cameră astfel că populaţia nu a contribuit cu nimic la aceste spese acoperite din fondurile noastre.

In total avem în aceasta regiune 20 tauri, 16 vieri şi 3 armăsari ai Statului în 3 staţiuni de montă: Iosăşel, Pleşcuţa şi 1 pe Valea Mureşului în Vărădia de Mureş.

Intreţinătorului i-se achită suma de Lei 2000 (adecă Douămii Lei) pe sfert de an pentru alimentarea şi îngrijirea animalului sub controla Camerei.

2. Acţiunea se ia la cunoştinţă şi se aprobă.

3.

Acţiunea Camerei relativ la vaccinarea preventivă a vitelor contra dalacului.

Pentru combaterea şi zădărnicirea acestei boli lipicoase, Camera de Agricultură a adresat din timp un apel către toţi Medicii Veterinari de plasă din întreg judeţul, cerându-le să ne comunice locul, respective comuna unde se află focarul mai înverşunat, pentru a putea vaccina preventiv toate vitele locuitorilăr de acolo.

In urma acestei intervenţii au fost anunţate Camerei noastre următoarele comuni: Aradul-Nou, Sânnicolaul Mic, Pecica, Rovine, Comlăuuş, Şimandul de sus, Dud, Arăneag, Nadăş, Cetate, Chisindia, Mădrijeşti, Satu-Nou, Bârzava, Conop, Ineu şi Nădlac în total cu 9827 buc. vite.

După primirea acestora am expediat imediat adresa noastră No. 1252 atât autorităţilor comunale cât şi Domnilor Medici veterinari de plasă, cu rugarea să îndeplinească formalităţile legale pentru cererea prin Comitet, ca vitele din acea comună să fie vaccinate în mod preventiv contra dalacului.

La acest apel au răspuns următoarele comuni cărora li-s-au şi făcut comenzile şi în care vaccinare a fost executată.

Comlăuş	pt.	450.	vite.
Sânnic. Mic	„	270.	„
Şimand. Sus	„	322.	„
Cetate	„	610.	„
Chişindia	„	693.	„
Nădlac	„	1100.	„
Pecica	„	300.	„
Cil	„	348.	„
Total		4093.	vite.

Afară de aceste au mai sosit cereri întârziate dela comunele Conop, Arăneag, Satu-Nou, Aradul-Nou, Ineu, Bârzava, cărora din cauza că vitele erau deja dela păşune nu li s-a putut face comanda de serul necesar pentrucă deja nu mai figura cazul de vaccinarea preventivă.

3. Se ia la cunoştinţă şi se aprobă.

4.

Acţiunea Camerei cu maşini agricole.

In decursul anului s-a comandat pentru primăvară în total următoarele maşini agricole:

33. maşini de sem. cu 13 rânduri în valoare de	Lei	281.359.—
1. maşină de sem. trifoi	„	2.110.—
10. maşini de sem. porumb	„	15.118 —
9. pluguri — — — —	„	18.804.—
3. săpătoare de por. —	„	6 030.—
1. prăşit. de porumb.	„	1.750.—
	Lei	321.171.—

Aceste maşini au fost distribuite între agricultorii acestui judeţ cu preţul redus de 50—100% faţă de preţul depe piaţă după situaţia materială a amatorilor.

S-au dat în cea mai mare parte Asociaţiilor de 5 persoane agricultori de prin comunele deloase unde numai erau astfel de maşini cărora în bazu cererei inzestrate cu toate cele neceşare li s-au redus din preţ 50% plătind astfel maşina de semănat cu 13 rânduri cu suma de Lei 4500. Lei atunci câud preţul de cost era tocmai dublu adecă 9000. Lei.

Pătrunşi de dorinţa de a concentra toate interesele ce populaţia agricolă a acestui judeţ manifestă faţă de uneltele agricole maşini etc. am căutat ca pe lângă cele ce am făcut până acum să ne ocupăm mai de aproape şi cu partea ce priveşte plugurile de diferite dimensiuni şi diferite fabricaţiuni obicinuite până acum în regiunile noastre.

In aceasta ordine de idei am întrat în legătură cu toate fabricele mai de seamă din ţară şi străinătate pent putea obţine încă din timp oferte vantagioase pentru numărul ce int ţionăm ca să comandăm.

După concentrarea preţurilor am lat de bine ca fabricaţiile diferite le putem experimenta la faţa loc pentru a-ne putea convinge ătăt cât şi populaţia dela ţară cari din aceste vor fi mai potrivite.

In sensul acest deci a fost aranj de către cameră arătura demonstr vă luată sub punctul 5 al proces verbal — prezent.

Camera a pus la dispoziţiunea p măriei oraşului Arad pentru folosi în mod gratuit maşinele ei de împr tiat gunoiul artificial semănătoar de trifoi şi grapele de ţelină de c s'a folosit la înfiluţarea păşunei a ficiale pe terenul destinat de Com unea Interimară pentru acest scop 106 jugh. cad.

4. Se ia la cunoştinţă şi aprobă.

5.

Arătura demonstrativă în comu Iosaşi.

Cu data de 28 Aprilie 1930 a ranjat în comuna Iosaşi o arătură d monstrativă, cu diferite ... plugur ... ceea regiune. Am invitat la faţa loc lui mai multe fabrici şi afară de ace şi pe toţi locuitorii de prin satele pl selor Hălmagiu şi Şebiş. In total fost încercate 4 fabricaţiuni şi anun Fabrica Gebruder Eberhardt Ulm a/ Reşiţa, Bocşa-Montană, Rud. S Lipsca şi Rud. Baecher Rudnicze, ceste două din urmă au fost preze tate de către Camera noastra.

Cu aceasta ocaziune în faţa a 5(persoane cca. am putut face încerc rile din chestiune, putându-se conv ge fiecare dintre cei prezenţi de l vorul ce una sau alta fabrbricaţie poate prezenta pentru regiunea şi l curile unde se află holda.

Demonstraţia a reuşit foarte bin întrucât scopul ce-l urmăream de a s licita la comanda ce voim a face, părerea publicului dela sate, ne-a fo încoronat de un succes foarte satisfă cător.

Totodată ne-am folosit de prilej avantagios ce ni se oferă şi între cei 34 comune adunate am sortat 5 maşi pentru semănat porumbul cu 2 rându care au fost câştigate de următoarel comune: Buceava 1 maşină, Pleşcuţ 1 maşină, Feniş 1 maşină, Honţişor maşină şi Iosăşel 1 maşină.

Aceste maşini au fost dăruite co munelor în mod gratuit în primul rân pentruca să putem introduce maşini d semănat şi în acele locuri şi în al doi lea rând pentruca plugărimea de pri satele respective să poată folosi la semănatul porumbului maşina în mod d tot gratuit, întrucât aceasta formeaz averea comunei întregi adecă publică

upă terminare am rămas să cău- pentru a putea duce la sfârşit po- l cât mai satisfăcător cauza privi- e la comanda de pluguri.

5. Acţiunea se ia la cunoştinţă i se aprobă.

6.

Acţiunea cu pueţii.

primăvara anului crt. am abstat distribuirea pomilor fructiferi pen- ă pomii de care dispunem în pe- rille noastre vor fi apţi pentru dis- uire numai în toamnă. Avem în to- 16 000 buc. pomi de diferite soiuri.

espre această amânare am avizat imp toate autorităţile şi pe ama- respectivi prin Buletinul nostru rut săptămânal. In schimb însă am ortat din străinătate pe lângă 40.000 . pueţi ai noştri încă 62.000 buc. ţi din Germania în valoare totală Lei 38.136, din care am distribuit unelor cantităţile după cum ur- ză:

itenciarului Arad	2000 buc.
a. Şiria	5000 „
ala Sânmartin	3800 „
ala Talpoşi	2000 „
ala Turnu	2000 „
Total	14.800 buc.

in rest ce ne-a mai rămas au fost iţi în iarnă şi sădiţi în grădina stră din Arad 8000 buc. iar cealaltă te a fost sădiţi la pepineria noastră Socodor pentrucă în decursul verii putem altoi şi pe aceştia cu di- te soiuri nobile. Afară de aceasta m în pepineria din Murăşel şi So- or pueţi de salcâm şi duzi pentru ribuire.

Partea ce a fost distribuită comu- or a fost dată în mod gratuit având nai obligaţiunea de a-i sădi imediat grădina şcoalei pomologice şi a-i il în decursul verii pentruca după pul recerut pentru desvoltare toate ăţile să fie distribuite în comună.

Tot din cantitatea ce a mai rămas merei am înfiinţat în comuna Bon- ti la doi agricultori de seamă două lnieri angajate cu contracte foarte ntagioase din cari apoi la timpul rtun se vor putea aproviziona toate dinele şi livezile de pomi fructiferi aceea regiune cu pomi fructiferi espunzători pe lângă un preţ foarte ius.

n aceste două şcoli avem sădiţi în al 12.000 buc. pueţi. Am cercetat idinele şi le-am aflat în deplină or- le.

Tot cu asemenea condiţiuni am pre- t şi Şcoalei de Agricultură Rovine 00 buc. pueţi, cari după ce vor fi olţi, desvoltaţi cu coroană îi vom cumpăra cu preţul de Lei 15 — per cată — pentru distribuire.

6. Acţiunea se ia la cunoştinţă şi se aprobă.

7.

Acţiunea Camerei pentru combaterea omizilor.

In anul acesta s-au ivit o sumede- te de inamici ai semnăturilor. S-a ivit unele locuri în culturile de sfecle ândacii „Cleonus Punctiventris" şi rnida „Agrotis Segethum" a apărut şi semănăturile de grău. La sfecle unde ăsurile au fost luate încă din vreme ı putut să se înconjoare pagubele ari. La grău pagubele sunt neîn- emnate.

Cultura de sfecle s'a tratat contra Cleonus Punctiventris" cu soluţia de 5—5% Clorbarium. Asemenea au fost lunaţi aceşti inamici şi cu mâna depe oldele atăcate.

Din cultura de sfecle de cca. 3000 jugh. cad. au fost complect distruse cca. 150 jugh. cad. cari au fost însă reînsemânţate în cea mai mare parte.

Ca curiozitate amintim că în Moşia Takacsy din Şimand au fost adunate depe terenul plantat cu sfecle 65 000 omizi „Agrotis Segethum" solvind ziuaşilor 1 Leu de fiecare 15 buc.

In unele părţi ale judeţului suferă cultura porumbului din cauza vermelui.

In Chier au fost distruse cca. 100 jugh. cad. cu grâu din cauza insectei „Zabbrus Gibbus".

Mai nou se arată în măsură de tot mare gândacii.

Catastrofală a fost însă invazia inamicilor la pomii fructiferi unde au făcut omizile Cotari şi cele a fluturilor albi pagube foarte mari. Unde nu s'au urmărit sfaturile noastre şi ordonările primăriilor stau pomii fără frunziş.

Camera noastră imediat după primirea informaţiunilor s'a deplasat la faţa locului, a constatat starea faptică şi a luat măsuri ca populaţiunea să fie instruată de ceeace trebue îndeplinit pentru conbaterea acestor insecte. A ţinut conferinţă, a dat oamenilor toate desluşirile necesare a distribuit la faţa locului medicamentul necesar cu preţ redus cu 50% din cost tot asemenea a distribuit şi aparatele de stropit pentru a putea porni momentan la zădărnicirea omizilor. Unde s'au aflat aparate „Vernorel" pentru stropit viile. Lea montat pe spesele ei cu ţevi lungi punându-le imediat în practică căutând ca, cu orice preţ oamenii să fie ajutoraţi. In acest scop a editat publicaţiunea No 8 redactată de Directorul ei, care tipărită fiind în 5000 exemplare au fost distribuite ca supliment la Buletinul săptămânal în total 3000 buc. după aceia 500 bucăţi au fost puse pe carton cari au fost distribuite parte prin revizorat, şcoalelor comunale din judeţ, din care au fost expediate Ministerului şi Uniunei câteva exemplare.

Tot asemenea am luat măsuri ca pentru a pune populaţiunea în posesiunea tuturor cunoştinţelor de specialitate să redactăm în fiecare număr al Buletinului **sfaturile** şi apelurile noastre către agricultori, servindu-le de tot ce este bun şi folositor în direcţiunea combaterei acestor insecte periculoase.

Sfaturile ne-au fost urmărite de o parte foarte mare din comunele bântuite şi prin urmare am putut preveni dezastrul mai însemnat. Este însă de dorit ca în acesta direcţiune să fie de comun acord şi serviciul administrativ al judeţului, care la rândul său poate ordona din oficiu întotdeauna măsurile ce sunt a-se lua de către autorităţile comunale în vederea impunerei ca omizile să fie adunate încă din iarnă până când în lipsa de căldură încă nu sunt desvoltate pe deplin.

După cum s'a constatat aceste măsuri în trecut au fost luate însă numai de către o parte neînsemnată a comunelor fapt ce se poate constata foarte uşor, după măsura în care invazia acestor insecte a atăcat grădinele.

Aceasta acţiune ne-a costat cca. 15.000. Lei care obvine din diferenţa de preţ a preparatului pentru stropit şi montarea aparatelor.

7. Acţiunea se ia la cunoştinţă şi se aprobă.

8.

Acţiunea cu plantarea şoselelor.

In decursul primăverii anului crt. au fost plantate cu arbori următoarele părţi ale şoselelor judeţene şi naţionale:

Arad—Pâncota 30—60 km. salcâm
Arad—Radna 31—70 „ teiu
Arad—Zădărlac 12. „ teiu

pentru care s'a spesat pe întregime subvenţiunea de Lei 50.000, obţinută dela Ministerul de Agricultură şi Domenii.

8. Acţiunea se ia la cunoştinţă şi se aprobă.

9.

Cererea comunelor pentru ajutor la cumpărarea animalelor de reproducţie.

Wiezenhaidt 1 taur, 1 vier 20%
Cuvin — — — 2 „ 25%
Almaş — — — 2 „ 50%
Şoimoş — — — 1 taur 30%

9. Se aprobă comunei:

Wiezenhaidt pt. 1 taur, 1 vier 20%
Cuvin — — — —2 „ 25%
Almaş — — — —2 „ 50%
Şoimoş — — — 1 taur 30%

10.

Adresa D-lui Director Nicolae Popescu prin care aduce la cunoştinţa Camerei că se retrage dela însărcinarea ce a fost primit dela Directoratul Ministerial VII. Timişoara ca şef de serviciu al agriculturei şi îşi reocupă postul de Director la aceasta Cameră.

10. Avizul Directorului Nicolae Popescu se ia la cunoştinţă de Direcţiune, cu observarea ca aceasta să fie adus şi plenului cu ocaziunea primei şedinţe pentru a putea fi luat la cunoştinţă, întrucât plenul în şedinţa trecută nu s-a decis în mod definitiv asupra demisiei.

11.

Cererea funcţionarilor relativ la concediu pentru anul în curs.

11. Se aprobă.

pt. D. Crişan secretar 15 zile
„ Gh. Cioban contabil „ „
„ T. Damian funcţionar „ „
„ A. Suba dact. „ „
„ I. Tulcan camerist „ „
„ I. Ianoşi grădinar „ „
„ I. Rădău şofer „ „

urmând ca termenele de plecare şi reîntrare în serviciu să fie fixate în mod succesiv de către Directorul Camerei.

12.

Adresa Centralei Cooperative de Import şi Export Bucureşti relativ la procurarea maşinelor agricole.

12. Se ia la cunoştinţă şi se aprobă ca Directorul Camerei să se deplaseze la Bucureşti unde va pertracta şi studia chestiunea pentru propunere la şedinţa următoare.

13.

Chestiunea cu redactarea unei broşuri referitor la insecte şi boli stricătoare în pomicultură.

13. Se aprobă ca biroul Camerei să redacteze o astfel de broşură pentruca cunoştinţele de combaterea acestora să poată fi popularizate în judeţ.

14.

Cererea Foxterier Kennel Club pentru un ajutor la expoziţia ce se organizează în curând.

14. Se aprobă suma de Lei 3000. Treimi ca premiu.

15.

Chestiunea cu avansarea Directorului Camerei Nicolae Popescu dela rangul în corp de Ing. Agronom Insp. cl. I. la Inspector General.

15. Intrucât Directorul Camerei dispune de vechimea recerută deja, se aprobă cu unanimitate ca să fie propus forului competent pentru avansare la gradul de Ing. Inspector General per 1. Ianuarie 930.

16.

Chestiunea cu maşina de tors A. Ries, Lugoj,

16. Desbaterea în merit se amână până la toamnă.

17.

Zidirea gardului în jurul grădinei din Socodor.

17. Se aprobă ca gardul să fie ridicat respective zidit. Totodată se dă Directorului Camerei autorizarea cuvenită de a comanda materialul necesar şi a angaja lucrători pentru executarea lucrărilor fără piedecă, urmând ca suma spesată să fie aprobată ulterior.

18.

Propunerea Directorului Camerei relativ la introducerea porcilor de rasa Deutsche-Veredelte Landschweine şi în alte regiuni ale judeţului.

18. Intrucât pe latura stângă a Mureşului în comunele germane este deja introdusă rasa de porci Berk şi Iorkschirre, se aprobă ca pentru a pătrunde cu soiu mai bun şi în jurul municipiului Arad să fie distribuiţi agricultorilor de prin Şega, Gai, Micălaca, Murăşel şi Sânnicolaul Mic un număr oareşicare de purcei de rasa Veredelte Landschweine cu preţ redus pentruca din creşterea acestora să fie revărsată rasa mai târziu prin târguri şi pieţe şi în alte regiuni.

Tot asemenea se aprobă ca cu câteva exemplare din aceşti purcei să formeze Camera pela gospodării mai bune câte o staţiune de înmulţire.

19.

Plăţile făcute dela bonul No. 134-353 în sumă de Lei 966.915.

19 Se aprobă.

Nefiind altceva pentru desbatere Domnul Preşedinte declară şedinţa de închisă.

D. c. m. s.

Preşedinte: p. Secretar:
ss. Dr. Iustin Maşeu ss. N. Popescu

Verificatori:

ss I. Piso ss. L. Raicu

Sprijiniţi Comerciul Român!

BULETINUL AGRICOL
al Camerei de Agricultură a judeţului Arad.

Pliviţi firele de sesară din grâu.

In drumurile noastre de inspecţie cutreerând judeţul am observat pe foarte multe holde fire de secară în lanurile de grâu. Se ştie foarte bine de toţi proprietarii că ce pretenţioasă este străinătatea faţă de calitatea bucatelor pe care o cumpără depe piaţă, mai ales azi când are de unde alege în lumea întreagă grâu bun şi fără corpuri străine (grâu cu 5 boabe de secară întrânsul se numeşte săcăreţ.

Secara ajunge în grâu prin aceia că la legarea snopilor mai ales la porumb se folosesc legături de pae de secară.

Ei bine, dar de aceia acest mod de a-ne ajutora nu înseamnă că dupăce vedem firele de secară în holdă să le lăsăm ca să avem la secere grâu săcăresc.

De aceia rugăm pe toţi agricultorii să culeagă toate spicele de secară de pe holdă pentrucă amestecătura aceasta ne face numai pagubă în preţ la vânzarea grâului.

Dacă în viitor ne va ajuta norocul să putem noi prin Cameră aduce cumpărători din străinătate pentru grâul de aici, atunci grâul care este învăluit cu secară nu se va putea cumpăra fiindcă străinătăţii îi trebue grâu curat.

Acţiunea Camerei pentru combaterea anthrazului (armurare).

Una dintre cele mai periculoase boli lipicioase pentru animalele cornute este anthraxul cunoscut sub numele de dalac, spină, armurare etc.

Infectarea şi răspândirea acestei boli se întâmple mai ales prin păşunele şi nutreţurile infectate de balele, excrementele şi cadavrele animalelor bolnave, prin aşternut, uneltele ce au fost în legătură cu aceste animale, prin ieslele de furage şi vălăul de ape folosite, prin peile vândute etc.

Pentru apărare este bine a nimici sau a desinfecta toate obiectele cari stau în legătură cu animalele bolnave şi prin îngroparea adâncă a cadavrelor împreună cu peile la o adincime de doi metri într'un loc îngrădit destinat în fiecare comună pentru acest scop şi care are să fie ales într'o depărtare oareşicare de apa curgătoare sau fântâni.

Multe păşuni şi alte teritoare comunale sunt în aşa măsură infectate că an de an apare această boală periculoasă cauzând în multe cazuri pagube catastrofale.

Astfel de teritoare le numim focare de anthrax, în contra cărora ştiinţa ne dă posibilitatea de a ne apăra în primul rând prin aşa numitele vaccinări (altoiri) de apărare, cari se aplică primăvara înainte de eşirea animalelor pe păşune.

In cazuri când isbucneşte boala pe teritorul unei comune, ştiinţa ne dă asemenea posibilitatea pentru salvarea animalelor prin vaccinări (altoiri) de vindecare care se aplică tuturor animalelor cornute din comună.

Favorul vaccinărilor de apărare adecă de siguranţă este că medicamentul folosit e eftin şi am apărat animalele fără ca mai înainte să avem pagube, pe când la vaccinările de vindecat medicamentele sunt scumpe şi se aplică numai dupăce s'a constatat boala prin medicul veterinar adecă au pierit deja animale.

Camera pătrunsă de importanţa combaterei acestei boli a cerut informaţiuni dela D-nii Medici Veterinari, cari sunt focarele de anthrax în judeţul nostru şi ni s'a semnalat că aceste se află în următoarele comuni: Aradul Nou, Sânnicolau Mic, Pecica, Rovine, Comlăuş, Şimandul de sus, Dud, Arăneag, Nadăş, Măşca, Chisindia, Mădrijeşti, Satu-Nou, Bârzava, Conop, Ineu şi Nădlac.

Camera la timp a avizat atât pe Medicii veterinari de plase cât şi comunele mai sus indicate, că este dispusă a executa vaccinările necesare de apărare, adecă de siguranţă în mod gratuit suportând din fondurile ei atât cheltuelile de vaccinare cât şi costul medicamentelor, bine înţeles dacă comuna respectivă îşi va înainta cererea în aceasta privinţă, trimitând deodată şi procesul verbal cu hotărârea Comitetului şi afară de aceia textul telegramei de comandă către Facultatea Medico-Veterinară întocmite de Medicul veterinar.

Din susnumitele comuni s-au adresat Camerei cerând din timp vaccinările numai următoarele comune: — căci adresele cari vor sosi întârziate după eşirea vitelor la păşune nu se vor putea rezolva: — Comlăuş, Sânnicolaul Mic, Şimandul, de sus, Galşa, Măsca, Chisindia, Nădlac şi Pecica, — iar restul nu s-au folosit de aceasta acţiune a Camerei fie din neglijenţă sau neîncredere faţă de procedura de apărare.

Acum o întrebare?

In decursul anului se va ivi anthraxul în una sau alta din comunele cari puteau face vaccinările de apărare fără un ban de cheltuială; vor pieri 3—20 animale în valoare de Lei 20—150.000 până ce va fi cerut ajutorul Camerei acum pentru vaccinările de vindecare şi până ce se vor executa aceste vaccinări.

Cine este vinovatul pentru pierderile, ce puteau fi inconjorate?

N. Popescu

Preţurile cerealelor de piaţă din Arad în ultimele zile.

Grâu	Lei 440—460	per. 100 kgr.
Orz	„ 280—290.—	„ „ „
Ovăs	„ 280—300.—	„ „ „
Porumb	„ 220—240.—	„ „ „

Preţul vitelor pe piaţa din Arad în ultimele zile.

Părechea de cai	Lei 15 000—25.000 —
„ „ boi	„ 14.000—20.000 —
„ „ porci	„ 2.000— 4.500 —
Una vacă	„ 6.000— 9.000 —

Fluturele alb (albiniţa, albiliţă).

Aţi observat că dupăce cad frunzele îngălbănite toamna, *mai rămân atârnate de ramurile pomilor niste frunze uscate, legate de ramuri prin niste firişoare de mătasă*, aceste frunze sunt cuibarile omizilor, fluturelui alb, care în cărţile de ştiinţă se chiamă Aporia crataegi. Prin lunile lunie şi Iulie, aceşti fluturi sboară prin livezi şi grădini, în care timp femeiuşca fluturelui îşi depune ouăle pe frunzele pomilor roditori. Fiecare fluturoaică lasă cam câte 80 de ouă.

Ouăle clocesc vreme de trei săptămâni şi din ele es omizile cari prin fire subţiri ca mătasa leagă frunzele de ramurele pomului şi apoi încep să le roadă. In acest timp pagubele nu sunt mari şi nici nu le băgăm în seamă.

Frunzele roase se răsucesc servind plăpumioare omizilor, ferindu-le astfel de vremuri rele, iar *spre toamnă omizile se retrag în aceste frunze încolăcite*, cari le servesc de cuibare şi aici fiecare îşi ţese o căsuţă, un mici bârlog din fire subţiri, în care ernează până când soarele primăverii aduce din nou viaţa în grădinele şi livezile noastre.

Atunci omizile fluturelui alb invie, rup căsuţele în cari au ernat şi încep a mânca frunzele tinere şi fragede ale pomilăr, lăsând ramurile goale.

Omizile au pântecile de culoare cenuşie, spinarea e de culoare negricioasă şi dealungul ei se văd două dungi galbene sau roşiatice şi câte o dungă galbenă roşiatică pe laturi. Apoi ele se prefac în păpuşi de culoare albicioasă sau galben deschis, presărată cu multe puncte negre, iar în luna Iunie, din aceste păpuşi ies fluturii, cari sboară căutând a-şi depune ouele. Ca să le distrugem şi să scăpăm de ele trebue neapărat să culegem toate cuibarele lor în timpul ernii şi să le dăm foc. Dar aceasta muncă trebueşte a fi făcută de toată de toată lumea deoarece gerul iernii nu le omoară.

Viticultori!

Va aducem la cunoştinţă că Camera noastră vă pune la dispoziţiune cu preţ redus de 90.— Lei (pe piaţă este Lei 140.—) preparatul „Universal" fabricat indigen care după referatele obţinute dela autorităţile de specialitate este foarte bun pentru combaterea peronosporei şi moliei de vie.— Acest medicament îl distribue Camera pentru a-se putea încerca dacă capacitatea de eficacitate ar fi întradevăr pe deplin satisfăcătoare.— Camera nu cere altceva dela D-voastră numai ca după terminarea stropitului să ne faceţi raport detailat despre rezultatul obţinut.—

Preparatul se poate cumpăra dela magazia Camerei oricând între orele oficioase 8-1. în fiecare zi.—

Acţiunea Camerei relativ la staţiunile de montă Cu tauri „Pintzgau".

Camera de Agricultură ca şi în anii trecuţi aşa şi în primăvara anului curent a căutat să aprovizioneze şi regiunea plasei Hălmagiu cu animale necesare de reproducţie.— Astfel pelângă 14 tauri ce-i are deja daţi comunelor de acolo pentru folosinţă gratuită a mai procurat dela târgul din Sibiu din 28 Aprilie a. c. prin comisia ei exmisă, încă 8 tauri de rasa Pinzgau cari au fost repartizaţi comunelor după cum urmează: Un taur la Pleşcuţa, 1 taur la Guravăii, 1 taur la Budeşti, 2 tauri Hălmagiu, 1 taur la Brusturi, 1 taur la Bodeşti, şi 1 taur din Gurahonţ la Dumbrava.—

In total avem deja 22 tauri aşezaţi prin plasa Hălmagiu afară 20 vieri Mangaliţa cari de asemenea sunt daţi pentru folosinţă gratuită.—

Sezultatul acţiunei noastre deja de al treilea an se observă de tot bine pe cirezile de vite scoase la păşune cari fără excepţie prin calitatea lor de prima clasă aduce numai fală proprietarilor de prin acelea comune.

Direcţiunea Camerei

Pomicultori!

Iarna moale sprijinită de nebăgarea de seamă a D-voastră esta cauza că în multe părţi ale judeţului nostru sunt pomii azi fără frunze cari sunt roase de omizile. (Cotari şi cele a fluturilor albi).

Dovadă neglijenţei D-voastre este şi azi acăţate de crângile pomilor, frunzele uscate incolăcite legate de ramuri prin niste firişoare cari au servit omizilor, fluturilor albi, de adăpost pe iarnă.

V-am atras atenţiunea asupra datorinţei cele mai elementare a unui pomicultor adecă la curăţirea pomilor de cuiburile de omizi.

Unii ne-au ascultat sfaturile, alţii au sfătuit pe cei nehotărâţi să nu urmeze sfatul nostru că doar? . . .

A cui sfat trebue urmat se poate convinge fiecare pomicultor.

Azi omizile fluturilor albi se transformă în gogoşi (păpuşi) de culoare albioară atârnând de trunchiul şi crengile pomilor.

Vă sfătuim puneţi-Vă mic şi mare la stârpirea acestor păpuşi şi a omizilor încă netransformate căci fluturii cari vor eşi din aceşti gogoşi ne vor nimici rodul pomilor anului viitor.

Direcţiunea Camerei

(Continuarea Buletinului Camerei de Agricultură de pe pagina 3.)

Starea agricolă.

Semănăturile sunt peste tot foarte frumoase atât acele de toamnă cât şi cele de primăvară. — Grâurile sunt prea buiace, într-adevăr că este de temut că în caz de timp ploios, vântos nu va putea rezista şi va cade. Astfel este încă prea de timpuriu ane declara de pe acum că vom avea o recoltă excelentă de grâu.

In privinţa aceasta se declară numai lipitoarele sătenilor noştri cari se folosesc de starea financiară disperată de azi a populaţiei şi după fel şi fel de pronosticuri, nejustificate bineinţeles cumpără grâul depe holdă încă de acum cu preţuri de batjocură.

Se plivesc semănăturile. Sfecla este răsărită şi săpată. Se începe săpatul porumbului. In unele locuri cositura întâi de lucernă vânătă este deja adunată şi pusă la adăpost în şură.

In anul acesta s-au ivit însă o sumedenie de inamici ai semănăturilor. S-au ivit în unele locuri în culturile de sfecle gândacii „Cleonus Punctiventris" şi omida „Agrotis Segethum", a apărut şi în semănăturile de grâu. La sfecle unde măsurile au fost luate încă din vreme, au putut să se înconjore pagubele mai mari. La grâu pagubele sunt neânsemnate.

Cultura de sfeclă s-a tratat contra „Cleonus Punctiventris" cu soluţia de 2.5—5% Clorbarium. Asemenea au fost adunaţi aceşti inamici depe holdă şi cu mâna de pe părţile atăcate.

Din cultura de sfecle de cca 3500 jugh. cad. au fost complect distruse cca 150 jugh. cad. cari au fost însă reânsemânţete în cea mai mare parte.

Ca curiozitate amintim că în Moşia Takacs din Şimand au fost adunate depe terenul plantat cu sfecle 65 000 buc. omide „Agrotis Segethum" solvind ziuaşilor 1 Leu de fiecare 15 buc.

In unele părţi ale judeţului sufere cultura porumbului din cauza vermelui.

In Chieri au fost distruse cca 100 jugh. cu grâu din cauza insectei „Zabbrus Gibbus".

Mai nou se arată în măsură de tot mare gândacii.

Catastrofală a fost însă invazia inamicilor la pomii fructiferi unde au făcut omizile Cotarii şi cele a fluturilor albi pagrbe foarte mari. Unde nu s-au urmărit sfatnrile noastre şi ordonările primăriilor stau pomii fără frunziş. In multe comuni felul agricultorilor se poate cunoaşte după starea pomilor. La unul se vede în grădină pomi cu frunziş des şi la altul pomii fără nici o frunză. Se poate vedea îusă comuni întregi cu pomii fără frunziş.

După raporturile primite în vii până azi nu s-au prezertat inamicii obicinuiţi din alţi ani. De altcum viticultori sunt învăţaţi a examina continuativ în fiecare săptămână plantaţiunile pentru a putea preveni din timp cu măsurile de apărare contra duşmanilor. Se fac stropirile prime cu soluţiuni de prima dozare.

Agricultori!

Dacă se iveşte în grădină sau la câmp pe holdele D-voastră un inamic al agriculturei fie aceasta vegetal sau animal, Vă rugăm a-ne aviza imediat prezentându-ne totodată şi insectele sau boala ce a atăcat plantele, — pentruca Camera să poată lua din timp măsurile de apărare.

Direcţiunea Camerei.

Agricultori!

Dacă în comuna D-voastră se face vre-o cumpărare de grâu nou, Vă rugăm a-ne aviza imediat că cu ce preţ şi cine a cumpărat pentru cine, când îl transportă, câtă arvună Vă imbie şi aşa mai departe.

Datele aceste ne sunt de lipsă pentruca să putem interveni din timp în interesul D-voastră.

Direcţiunea Damerei.

Agricultori!

După cum am fost informaţi unii şi alţi dintre samsari au umblat prin sate să cumpere grâu din recolta nouă, folosându-se de fel şi fel de apucături pentru apăsarea preţului.

Că apucăturile acestor oameni fără suflet sunt reuvoitoare şi pronosticurile diferite sunt lipsite de orice bază serioasă nici că o poate dovedi mai bine decât faptul că în unele locuri cumpără grâul cu Lei 180.— per 100 kgr. în altele cu 250—300.— ba chiar şi 400.— Lei plătesc pe o majă de grâu din recolta viitoare.

Direcţiunea Camerei.

Creşterea animalelor.

Albinele lucrătoare.

Stupii fără de matcă nu numai că nu se apără, dar albinele lor, văzându-se orfane, se cer în stupii vecini Dupăce au fost primite vin iarăşi la stupul lor, de unde duc mierea la noua locuinţă. Cu ele vin şi alte şi repetindu-se de mai multe ori acest drum nu se mai poate distinge, căci au primit acelaş miros, — lasă că în stupii fără de matcă albinele fiind bătrâne s-au cam pierdut fineţea mirosului. Şi în felul acesta se stârneşte furtişagul, din cauza stupilor fără de matcă. Aceştia sunt deci un pericol permanent pentru stupină.

Dar şi fără de aceştia toamna se găsesc o seamă de albine, cari n-au altă indeletnicire, decât furtişagul. Sunt un fel de banditi de profesiune cari fură nu doar că n-au ci pentrucă aceasta le este ocupaţia.

Hoaţe sunt albinele stupilor celor mai bogaţi. Noi putem vedea cum acestea fiinţe se învârtesc şi pândesc în jurul stupilor. Ele sunt iuţi şi negre la culoare. Căci în luptă li s-a tocit perişorii de pe trup. Se apropie de urdiniş cu multă precauţiune, de unde repede se retrag dacă sunt atăcate de santinelă; apoi iar încearcă să între. Dacă întrarea le-a succes, în stup, de regulă, nu li-se mai are grija aceasta ştiindu-se că este a santinelei. Dacă hoaţa a eşit încărcată cu miere, se întoarce îndată cu alte tovarăşe şi se urmează acelaşi manevră până când au primit mirosul stupului, când pot să între nestingherite. Greutatea e deci numai la început, până când au întrat primele hoaţe. De aceia e bine ca primăvara şi toamna să fie strămutate urdinişurile, ca apărarea să fie mai lesnicioasă.

Nici hrănirea stupilor să n-o facem decât seara târziu şi nici decum ziua. Dacă nutrirea am face-o ziua, albinele stupului, bucuroase de pomană, ies din stup şi joacă înaintea urdinişului. Cele din stupii învecinaţi simţesc pomana şi încep atacul.

In stupinele închise cu urdinişurile în diferite direcţii (părţi) iarăşi se poate stârni furtişagul mai degrabă, decât în stupine cu urdinişurile în o singură direcţie. pentru că stupi de către răsărit miazăzi se scoală mai de dimineaţă de cât cei de către apus miază-noapte cari pot fi atacaţi. Şi iarăşi pe de altă parte stupii de către miazăzi dau miros de miere mai puternic delât celalalţi.

Tot astfel şi când scoatem stupii primăvara, să-i scoatem în aceiaşi zi, astfel stupii scoşi în urmă ar putea să fie atacaţi de către cei cari s'au făcut sborul de curăţire. Inainte de a-se curăţi albinele nu atacă. Indată ce s'a făcut curăţirea se poate începe furtişagul.

In stupii primitivi (coşuri) să nu lăsăm altă intrare decât pela urdiniş căci numai la urdiniş este santinelă. Nu e bine ca stupii să fie prea apropiaţ unul de altul şi nu sunt bune cunoştinţele duble sau triple, căci albinele primesc acelaş miros. Să fim cu precauţiune (grijă) şi când folosim remedii (medicini) ca naftalină, camfor, formalin ş. a. căci şi în aceste cazuri albinele primiau acelaş miros nu pot deosebi pe hoaţe.

Dacă furtişagul s'a stârnit, vom căuta cât mai în grabă să împiedecăm stârnirea lui. Aruncăm făină peste albinele, ce ni se par că sunt hoaţole — acestea, dupăcum am spus sunt mai iuţi şi mai negre şi sboară dimineaţa de vreme şi seara târziu, — dupăce stupii celalalţi şi-au încetat culesul de afară. Vom observa apoi stupul, în care intră albinele *infăinate*, şi le vom schimba cu cel atacat. Atunci ele sunt nevoite să-şi apere avutul lor.

Urdinişul stupului atacat îl astupăm ca să nu poată întra decât o singură albină, sau vom aşeza o ţeavă prin care albinile din loc vor să între şi să iasă, cele străine nu. E bine să frecăm urdinişul cu usturoi sau cu petrol care miros nu le place albinelor străine sau aşezăm o bucată de sticlă înaintea urdinişului. Hoaţele se isbesc de sticlă şi se retrag; cele de casă înconjoară sticla. Dacă stupul atacat e pe cale de a fi răsbit, atunci îl ducem în pivniţă şi acolo îl ţinem 3—4 zile însă în acest caz vom avea grijă căci atacul se va continua la stupii învecinaţi.

Dacă însă furtişagul s'a extins în stupina întreagă strâmtăm toate urdinişurile şi facem fum mare arzând paie ude.

Deşi susţin unii că în anumiţi ani, răi de tot, furtişagul ne salvează cel puţin stupii buni şi că dacă n'ar fi fost furtişagul poate albina ar fi încetat să mai existe, noi totuşi zicem că furtişagul este un rău, ce trebue să căutăm a-l înlătura cu toate mijloacele posibile.

Din *„Albina lucrătoare"*.

Agricultori!

Camera de Agricultură Vă roagă să o avizaţi de grabă dacă aţi avea de vânzare tauri de orice rasă apţi pentru reproducţie.

Foarte adesea ori se intâmplă că vin primăriile comunale şi cer dela noi adrese unde ar putea cumpăra tauri şi în lipsă de adrese — fiind vânduţi cei ce i-am avut insemnaţi până acum — nu le putem da adresele crescătorilor.

Direcţiunea Camerei.

In fața areopagului.

Sunt 16 luni de când guvernul Dlui Maniu stă în fruntea țării, pe care o „guvernează“ împreună cu toată ceata sa de flămânzi și lingăi.

Inalta Regență intimidată și terorizată de partidul național-țărănist, a făcut încercarea prea riscată, că a adus la putere acest partid, proectând speranțe în bunacredința, vrednicia și acurateța acestuia, avându-și toate acestea isvorul în delirul masselor tumultoase, seduse de moașele sbârcite și uzate, din fruntea acestui partid.

Guvernul de încercare și-a arătat în scurtă vreme toată nulitatea sufletească, dovedind prin actele sale de guvernământ cea mai desăvârșită incompetință, iar prin cruzimea sa feroce a nefericit toate clasele sociale menajând în acelaș timp pe toți aderenții lacomi după căpătueli și îmbogățiri repentine.

Nu-i pasă acestuia de năruirea echilibrului moral, de sdruncinarea platformei întocmirilor sociale, de spulberarea realizărilor naționale repurtate cu foarte mari jertfe de sânge. Nu, pentrucă preocupările cari l'au determinat să râvnească după putere erau satisfacerea orgoliului personal și intereselor individuale, cari, fatal, au dus la totala destrămare a tuturor întocmirilor sociale pornite binișor pe calea consolidării.

Nu s'a trezit la realitate, guvernul tuturor nefericirilor provocate, nici la strigătul de durere al țării, nici la implorarea după îndurare tuturor celor dripiți cu sălbătecie de călcâiul său vandalic, căci acestea n'au ajuns la urechile sale, accesibile numai pentru urlăturile bolșevicilor, ale tuturor organizațiilor centrifugale și satisfacerea minoritarilor conspiratori.

„Opera de guvernare“ a partidului Dlui Maniu o simțim cu toții prin găfăiala și sfatul nostru și al copiilor noștri, produse sub povara impozitelor de tot felul; iar scumpirea traiului, falimentele, lipsa de credite, lipsa de numerar, devalvarea averilor, șomerii și toate celelalte, strigă, da, strigă după o mână energică și competentă, care să oprească ruina, risipa și jaful fanariot care s'a încuibat între granițele acestei țări prin aducerea la cârma țării a guvernului tuturor nefericirilor.

Plânge țara întreagă! Plânge Ardealul ajuns iarăși în sclăvie! Aceasta sclăvie este cu atât mai dureroasă, cu cât ea vine din partea acelora, cari în îndelungata opoziție vesteau tocmai contrarul, din partea exzeilor ardeleni, deveniți în scurtă vreme cei mai urgisiți bălauri, la strivirea capetelor cărora râvnește toată suflarea românească cuprinsă de îngrijorare de povârnișul pe care ne-au adus.

Dar a sosit timpul răspunderilor! Escrocii, parveniții, jefuitorii banului public, tâlharii dela drumul mare, trădătorii, desertorii și cu toți patronii lor trebue să răspundă pentru faptele lor înaintea marelui areopag național. Congresul partidului național liberal a fost acel areopag, care în ziua de 4 Maiu crt. a tras la răspundere guvernul pentru toate ilegalitățile săvârșite și pentru nefericirile aduse asupra țării.

Temeți-vă voi Boci, Vidrighini, Steri, Dobrești, Moldoveni, Vornici și cu toți patronii vostri, căci ceasul a sunat! A sosit timpul să dați socoteală de faptele voastre mârșave, înaintea desrobitorilor și a înfăptuitorilor.

Congresul marelui partid național liberal a strigat:

In lături netrebuincilor!

Un concert interesant.

Aflăm cu multă plăcere că Dna *Ninette Liiceanu* va da un concert în seara de Sâmbăta 24 c. în sala Minoriților cu un program în care figurează W. A. Mozart, G. Puccini. A. Gounod, R. Wagner, G. Verdi, Fr. Schubert, S. Dragoi, I. Massenet, E, Monția, Tib. Brediceanu etc. La pian va fi Dl *Dr. Aurel Botiș.*

Am avut prilejul să ascultăm pe Dna Liiceanu în mai multe rânduri și impresia noastră a rămas veșnic aceiași: D-sa posedă o voce ale cărei calități de emisiune puritate și volum întovărășesc talentul ce-l posedă, îndreptățindu-ne să-i prevedem un strălucit viitor.

Sâmbătă seară vom avea desigur cel mai interesant concert al sezonului.

Rep.

Diurnă, activitate, diurnă.

Sesiunea parlamentară a fost prelungită până la 31 Mai, timp în care se va vota un mare număr de legi. Votarea acestor legi se va face după metoda ultramodernă — după cum a semnalat dep. guv. P. Andrei — a naț.-țăr. adecă pe neresuflate, fără discuții și fără numărul legal de deputați. Nu-i vorbă, activitatea actualilor guvernanți e de minimă importanță și multe din legile aduse de ei, au fost revizuite tot de ei, în interval foarte scurt. Astfel avem legea concordatului preventiv a lui Grigoriță Junian, pentru modificarea căreia a fost instituită o comisie de specialiști — ah! specialiștii — apoi legea pentru pensionarea funcționarilor publici, care, revizuită, a trebuit să fie votată a doua oră. Și în fine avem alarmista lege contra alarmismului care e votată și promulgată, dar până acum neaplicată, deși fruntașii partidului liberal — conștienți de pericolul ce-i constitue această lege esceptională — au lansat un manifest, care e în frapantă contradicție cu prevederile art. 1 al legii numite, contra alarmismului. Și sunt mulți alții, fruntași între fruntași, cari au călcat legea aceasta inutilă, fără să fie pedepsiți. De ce? O fi lipsind curajul, sau ce? Se știe însă că lașii au totuși atacuri subite de curaj, și atunci se va aplica legea, dar nu unei persoane marcante în viața politică, ci unui biet gazetar. Și aceasta va fi oare tot democrație?

Și fiindcă mi-am propus să vorbesc despre diurnă-activitate, vreau să trec în revistă activitatea domnilor parlamentari arădani.

Iat-o: după un lung, plictisitor, sforăitor și plin de nonsensuri discurs la mesaj, ex-directorul decedatei „Renașteri Române“ doarme somnul... diurnei.

Un alt deputat depe Vale-Crișului a vorbit despre vitele — ce subiect complex — depe Valea-Crișului.

Al treilea, în timp ce'n Cameră se discutau chestiuni foarte importante, a rugat pe ministrul instrucțiunii, să declare cetatea dela Șoimoș, monument istoric.

Al patrălea, copia dascălului din Topoloveni, s'a distins prin câteva întreruperi ilariante.

Dintre 3 senatori, a vorbit puțin — că-i bătrân și nu poate vorbi mult — învățătorul din Galșa. Ceilalți dorm somnul diurnei încasate foarte regulat. Era să uit activitatea venerabilului Csicsio Pop. El e.. clopotarul Camerei veșnic descompletate.

In urma unei astfel de activități nu pot zice decât: lor să le fie de bine și nouă spre pildă. **A. Crișanul.**

Omul cu dăsaga.

— A venit acum un an și jumătate trăgând după el o dăsagă în care se lăuda că are leacuri pentru toate moțimile.

— Și-a urcat dăsaga în căruță ajutân[illegible] din greu cu toți fără de treabă d[illegible] drum, între care și comuniștii, și pen[illegible] că nu se pricepe să mâne caii a[illegible] lângă el pe unul care se zicea șmecher la asemenea treabă.

. . . .

Cum a pornit la drum a început [illegible] a prin gropi și cum pasă-mi-te [illegible] a era găurită, la primul hop a [illegible] pe generalul Alevra, care a rămas în drum; la al 2-lea hop a eșit Mihai Popovici, apoi Iunian, Cihoski, Vlad, Ioanițescu, Dobrescu și Moldovan.

— [illegible] a dat să iasă din dăsagă și Vaida, dar se vede că nu i-a plăcut aerul curat de afară și s'a băgat curând iar înăuntru între ilighioanele cu care era obicinuit.

. . . .

— Acum în urmă cel dela hățuri, crezând că a învățat să le țină, a dat brânci celui de lângă el, care s'a prăvălit în noroi. De atunci căruța merge fără rost dela o margine a drumului la cealaltă; mâne sau poimâne o vom vedea răsturnată în șanțul de lângă șosea, iar pe omul cu dăsaga luând drumul pe jos înapoi să-și adune ilighioanele răspândite pe câmp.

— Nu cred să mai încerce vre-una din ele să mai urce cu dăsaga în căruță.

Un pa[illegible] de opozant.

Aviz.

Ministerul armatei a ordonat revizuirea invalizilor de război gr. inf. pentru acei cari nu au fost prezenți în anul trecut la revizuire.

Comisiunea va funcționa la cercul de recrutare Arad în ziua de 26 Maiu a. c. unde urmează a se prezenta toți invalizii nerevizuiți.

Toți invalizii înainte de a merge la revizuire se vor prezenta la primăria orașului Arad camera 61 pentru a primi actele necesare.

(Continuare din pag. 2-a)

Evoluția germanilor e interesantă, dar și dureroasă, în aceeași vreme. La 1890, de pildă, se remarcă în Arad prezența d'abia alor 5626 germani. Cifra aceasta, în loc să sporească, după legile firei, ea scade succesiv: în 1900 până la 5151 suflete, iar în 1910 până la 4365 suflete. Explicația? Ni-o dă procesul de contopire a lor cu maghiarii, ceeace se vede, deoparte, din creșterea rapidă a procentului maghiarilor, iar de alta din rapida regresiune a procentului germanilor, având ei *la 1890: 13.4%*, la 1900 numai 9.5%, pe când **la 1910** făceau **numai 6.9%** *din populația orașului.*

Se va înțelege deci prea ușor, că *dacă confesiunea luterană din loc*, — care a salvat o parte din germani pentru aceasta confesiune specific germană — *a obținut în Arad o episcopie sau superintendeție cu caracter mai mult maghiar* aceasta este a se privi ca o nouă cucerire mai mult a maghiarilor decât a luterarilor, pentru cari s'a încuviințat ea. Maghiarii se și pot bucură de aceasta nouă instituție — prietenă lor sau, poate, mai mult decât atâta — pentrucă prin mijlocirea acesteia se va duce mai departe firul politicei de maghiarizare — *și în România* — a puținilor luterani, cari au mai rămas germani, precum și a slovacilor din județ, încadrați în jurisdicția acestei superintendenții maghiare.

Ce să mai zicem de coreligionarii nostri **Sârbi** din Arad? După emigrația sârbească de de adinioară în Rusia, ei au trebuit să ne recompenseze și pe noi, pe Români, pentru unele perderi ce am suferit sub ierarhia lor, atașându-se mulți din poporul lor la Românii noștri. Dar, în mod fatal, ei au plătit contribuție de sânge și pe altarul așteptărilor maghiarizării, prin victime din pătura intelectuală.

Oricum să fi fost, destul că Sârbii, cari la 1839 aveau 1325 suflete în întreg *județul* de atunci al Aradului, la 1890 sunt d'abia 1704 suflete (4.1%), sau la 1900: 1389 suflete (2.6%), pentruca la 1910 să fie 1816 suflete (2.9%).

Facem și acestui articol o încheiere provizoră, invocând iarăși cifre statistice. Ele privesc raportul în care au sporit *confesiunile, nu între olaltă,* ci *după sporul lor intern, dela un termin la altul.* Iată cifrele, privitoare la anii 1880 — 1900. *Sporul acesta merge paralel cu cuceririle etnice* și se explică reciproc. Intre acești doi ani numiți, *rom.-catolicii* au sporit cu 98.0%, adecă aproape s'au dublat în 20 ani. — *Reformații,* cari represintă prin excelință o religie națională maghiară, au sporit cu 94.7%; — *evanghelicii* — religie a germanilor, în parte maghiarizați — cu 76.4%; — *evreii,* cari încă și-au dat contribuția lor la sporirea maghiarismului, au sporit și ei cu 35.0%. *Numai Ortodocșii, ca cei din urmă, au dat cel mai mic procent de spor* între toate confesiunile Aradului *d'abia cu 29.0%*. (A se vedeà: Magy. Sztatiszt. Közlem: 27 — *1900 Népszamlálás X,* pag. 90).

Asemenea stări și dovezi, cari denotă o decadență a noastră în orașul Arad, isvorită din vechi și lungi nedreptăți suferite de poporul nostru aici, *nu ne dau, oare, temeiu suficient de îndatoriri la muncă pentru restaurarea deplină a elementului românesc în toate drepturile sale la viață și în Arad?*

Intrebarea privește pe acei înțelegători fruntași dela Arad, cari și-au dat mână frătească, pentru cinstea și restaurarea Aradului, peste trecătoarele desbinări politice curente.

Dar, așa simțesc, aceste cifre statistice vor trebui să facă să amuțească și cârtirea, dar și împotrivirea din partea concetățenilor de aici de alte limbi.

Dacă ei au avut *un drept* să prefacă raporturile etnice ale Aradului după gustul lor și în paguba „naționalităților“ de adinioară, *noi avem ceva mai mult:* **datoria de a reface situația poporului românesc** ***și a*** **Bisericii ortodoxe,** *situație ce ni-a fost pervertită în acest oraș.*

Dr. Gh. Ciuhandu
fost senator de Arad

NOTA: In foița precedentă (Nr. 14. pag. 3, coloana I, rândul 5 din jos,) s'a strecurat greșala de tipar, la înfățișerea *procentului ortodocșilor* la 1929. *Se va ceti 47%,* în loc de 57%.

Gh. C.

Citiți ziarul “Tribuna Nouă“

TRIBUNA NOUA Nr. 15

Constituirea Consiliului comunal al Municipiului Arad.

Adunarea de constituire a consiliului Municipiului Arad a avut loc în sala festivă a primăriei la la 15 Maiu, aşa pe cum era convocată.

Constituirea consiliului comunal, evenimentul aşteptat cu mare nerăbdare de publicul arădan, în fine, după atâta tergiversare a trebuit să se ţină. Interesul pe care l-a dovedit participarea complexului consilierilor aleşi şi de drept, precum şi a publicului numeros care a umplut galeriile, au fost însuşi dorinţa de a termina cu interimatul de aşa lungă durată.

Sala ocupată de cele trei grupări, dominantă de o tăcere profundă, înfăţişează cele ce se vor întâmpla: gospodărie ori politică!? In tăcerea adâncă par-că se mai ascundea şi o mică enervare; oare ce o să se întâmple aci.

La orele 10[10] Dr. Cornel Luţai, preşedintele comisiei interimare, dă citire actului de convocare, apoi după constatarea că sunt prezenţi consilieri în număr suficient pentru a se constitui deschide şedinţa şi propune alegerea preşedintelui ad-hoc.

General Al. Vlad, aclamat cu unanimitate preşedinte, îşi ia locul, dă citire ordinei de zi, şi propune să se suspende şedinţa pe 10 minute, pentru a fi chemat prefectul judeţului să ia jurământul consilierilor.

După sosirea lui Dr. Iustin Marşieu prefectul judeţului, şedinţa se redeschide şi se procedează la depunerea jurământului.

Primul care se ridică este Dl. Dr. Ioan Ursu, cerând cuvântul înainte de intrarea în desbateri. Domnule Preşedinte zice dl. Dr. Ioan Ursu, în numele partidului Naţional-Liberal, vă rog să binevoiţi ami admite citirea declaraţiunei ce urmează:

„Subsemnaţii consilieri aleşi în consiliul municipului Arad, membri ai partidului Naţional-Liberal avem onoare a Vă aduce la cunoştinţă următoarele:

Intrucât în parlamentul ţării ni s'a adus ofensa nemeritată de a fi primit să colaborăm în alegerile comunale cu partidul dela guvern numai în vederea unor căpătuieli personale, şi întrucât la aceasta ofensă gratuită nu s'a răspuns nimic de cei în drept cari cunoşteau adevăratele motive ale colaborării noastre.

d e c l a r ă m:

că ne menţinem şi pe mai departe colaborarea noastră cu partidul Naţional Ţărănist în consiliul comunal al o r a ş u l u i Arad, având drept scop prosperarea oraşului şi interesul naţional, *dar nu primim absolut nici o demnitate retribuită în conducerea efectivă a treburilor municipale.*"

Dr. Ioan Ursu, Dr. Ioan Robu, N. Paşeşti, Al Constantinescu, Dr. Vicaş,

Declaraţiunea comunicată de dl. Dr. Ioan Ursu se ia la cunoştinţă.

Se precedează apoi la alegerea primarului. Dr. Cornel Luţai este ales cu 38 voturi.

Urmează alegerea ajutorului de primar. Preşedintele, dl. Al. Vlad, propune alegerea a doi ajutori de primari; unul dintre membri partidului Naţional-Liberal declară că liberalii nu primesc nici o funcţiune retribuită, păstrându-şi puncctul de vedere stabilit în declaraţiunea făcută. Dr. Borneas ridică incidentul: ca să se noteze în primul rând, dacă este nevoie de al doilea ajutor de primar. Incidentul rămâne se fie tranşat odată cu alegerea. Se procedează la votare. După citirea voturilor preşedintele declară aleşi pe dl. Dr. A. Raicu cu 38 voturi şi pe Dr. Velcsov G. cu 32 voturi.

In delegaţia permanentă au fost aleşi: Dr. A. Boţioc 38 voturi, Dr. Borneas 38 voturi, Dr. Veliciu 37 voturi, Dr. L. Széll 29 voturi, iar supleanţi, General Al. Vlad cu 38 voturi şi Löcs R. cu 31 voturi.

In comisia de verificare au fost aleşi: Dr. Ioan Ursu cu 38 voturi Dr. Ioan Robu 38 voturi, Ioan Chera 38 voturi, Reinhardt G. 32 voturi şi Rosenberg A. cu cu 32 voturi.

După terminarea alegerilor dl Béla Barabás cere cuvântul. Incepând se vorbească în limba maghiară, dl Al. Constantinescu şi N. Păuşeşti cer cuvântul în prealabil. Se naşte din mai multe părţi vociferări şi îndrumări la ordine a lui Béla Barabás „aci se vorbeşte numai româneşte" strigă unii din sală ce şi-a avut cuvenitul resunet şi'n galeria ce începuse a huidui. In urma incidentului, Barabás întreabă — ungureşte — pe preşedinte dacă poate se vorbească ungureşte. Dl General Al. Vlad, zice că nu admite limba magheară în consilui, retrăgând lui Barabás cuvântul, se ridică, mulţumeşte participanţilor, designează cu verificarea procesului verbal pe dnii Ion Tatu şi B. Paretz, apoi ridică şedinţa. *Rică.*

BIBLIOGRAFIE.

Lazar-Popovici: Taina vieţii lungi. Bucătăria fără foc. Regimul crud. Tipografia diecezană Arad 1930. Preţul Lei 80.—

Intâiul sol al marei reforme omeneşti, pe care o propovăduеşte apusul cu isbânzi uriaşe.

Ştiinţa modernă elimină complect cărnurile, narcoticele, alcoolul şi chiar aromatele din alimentaţia omului. Astăzi nu mai este pentru nimeni un secret că bolile toate, fără excepţie, sunt efectul unei hrăni nesănătoase, efectul dureros al nerespectării legilor naturii. Pentru cei cari cunosc legea alimentaţiei, legea ritmului şi legea respiraţiei, viaţa e sănătate, plină de bucuria muncii creiatoare.

Foarte interesantă şi instructivă, cartea e scrisă într'un stil viou şi atrăgător, dând reguli de viaţă şi peste 200 reţete deopotrivă utile celor chinuiţi de boli, ca şi celor cari înţeleg să prevină bolile.

Se poate comandà dela libraria diecezană din Arad.

Intr'o chestiune de onoare.

Cu privire la art. „Pentru Dl. ministru al armatei. Un medic ofiţer de rezervă descalificat de martorii săi într'o afacere de onoare. Cazul Doctorului Cozma," apărut în ziarul „Tribuna Nouă" No. 13 din Aprilie a. c. pe pag. 4 semnat de A. Cioculescu Căp. în retrag. pentru restabilirea adevărului şi edificarea complectă a opiniei publice Ve-ţi binevoi a publica următoarea

RECTIFICARE:

Nu corespunde adevărului că am invinuit de negligenţă pe şefii soldatului căruia pentru degerăturile suferite il s'au amputat picioarele, n'am acuzat pe comandantul Reg. 1 Roşiori pentru negligenţă, este însă adevărat că eu în art. scris de mine în ziarul „Românul" şi obiecţionat de către Dl. col. Georgescu şi care articol din acest motiv a servit ca bază pentru aranjarea unei „cauze de onoare," am publicat sinistra întâmplare, ca cerând Dl. Ministru al Armatei să ordone o anchetă, prin care să constate, cine poartă vina pentru degerături urmate de amputaţie, aşa că dacă aşi fi învinuit pe comandantul Regimentului, n-aşi mai fi cerut, să se constate cine a fost vinovat, ci că comandantul regimentului să fie tras la răspundere.

Intenţionând de a servi clarificării şi îndreptării unei situaţiuni de interes obştesc, am înţeles să nu mă adreseze personalităţi D-lui comandant, ci autorităţii deţinute prin dânsul, fără să vizez persoana, sau chestiuni personale a D-lui col. Georgescu, şi prin urmare după concepţii acceptate de codul de onoare, nici n'au putut să existe „o cauză de onoare".

Nu este adevărat că eu nu aşi fi controlat ştirea înainte de a o fi publicat, adevărul este că ca medic şi simplu cetăţean am constatat acest fapt înainte de publicare, neclasificând pe acel soldat nici de bun, nici de element de ordine, lăsând aceasta aprecierе forurilor militare, eventual instanţelor judecătoreşti. Pe mine m-a interesat exclusiv boala victimei.

Este adevărat că pentru acest articol fiind provocat de Dl. col. Georgescu, de ai da satisfacţie pe cale cavalerească, cu surpriză am trebuit să constat, că aranjarea acestui „conflict" nu s-a făcut conform aşteptărilor mele justificate.

Nu corespunde adevărului că eu n-aşi fi făcut nici o obiecţiune când mi s-a predat procesul-verbal de tranşarea conflictului implicite şi „rectificarea" propusă, ci este adevărat că eu imediat am obiecţionat incercării de a declara chestiunea de închisă, într'un fel care nici din punct de vedere material, nici din punct de vedere formal, nu a corespuns normelor pentru aranjarea conflictelor de onoare şi anume:

pe deoparte în senzul acelei „rectificări" ar fi trebuit să public un articol, recunoscând că n-am fost conştient de responzabilitatea şi necesitatea unei informaţiuni precise, pe de altă parte că în favoarea D-lui col. P. Georgescu, să afirm nişte împrejurări, cari n-au nici o legătură cu cauza iniţială şi despre cari nici nu mă simt competent, a-mi da părerea d. e. că Dl. colonel ar fi „adevăratul părinte al regimentului etc."

Asemenea nu corespunde adevărului că scrisoarea de retragere a mandatului martorilor mei aşi fi datat-o fals, deoarece chiar în ziua datări am încercat că aceasta scrisoare să fie inmanuată, ca consecinţa obiecţionării mele de felul cum s-a rezolvat chestiunea mea de onoare.

Afirmaţia căpitanului în retrag. Cioculescu că ar fi laş învinuindu-mă că n-aşi fi avut curajul, eşirei pe teren, este o născocire, deoarece eu ca Ardelean am dat dovadă de destul curaj, când în anul 1917 am intrat de bunăvoie în armata română retrasă în Moldova, venind din prinsoare din Rusia, unde mi-a mers destul de bine ca medic şi unde eram ferit de primejdii şi am avut curajul să plec pe front, cu Divizia 2 Infanterie, contra armatei austro-ungare. Cu atât mai vârtos dispun acuma de curaj între împrejurări actuale, ca să iau întreaga responzabilitate pentru faptele mele, atât din punct de vedere cavaleresc, cât şi penal. De altcum „provocarea de a da satisfacţie" nu înseamnă numai decât provocare la duel, ci ofenzatorul este invitat să-şi numească martorii cari împreună cu martorii ofenzatului vor stabili dacă în adevăr este vorba de o ofenză şi în ce măsură se poate da satisfacţie pentru ofenza pronunţată sau presupusă".

Nu este adevărat că am mai avut cazuri similare din cari aşi fi scăpat de pedeapsă prin amnestie, ci adevărul e acela că cu vro câţiva ani în urmă am relevat în jurnal un caz despre un funcţionar al statului a cărui clarificare era de interes obştesc dovedindu-se că cele publicate de mine au corespuns adevărului, am fost achitat însă, deci n-am scăpat prin amnestie.

Nu este adevărat că sunt descualificat prin procesul verbal publicat de către Dl col Georgescu, ci atât eu cât şi alte persoane cu sâmţ adevărat cavaleresc au calificat aceasta încercare de desqualificare ca o imposibilitate, neavând ~~acele persoane~~ altă cădere de cât să constate starea faptică urmând ca chestiunea unei eventuale desqualificări să fie decisă de către un „juriu de onoare", şi nu de către martorii cărora li-sa şi retras mandatul.

Este de neînţeles rolul pe care şi-l ia Dl. căpitan, de apărător al corpului ofiţerilor de rezervă, deoarece chiar dacă ar exista o descalificare „jurevalidă" aceasta nu atinge întregul corp ofiţeresc de rezervă neconstituind nici ofiţeri de rezervă în privinţa aceasta în corp aparte.

Dl căpitan în retragere î-şi ia rolul de apărător al opiniei publice avizând publicul că eu n-aşi mai avea calitatea de a da satisfacţie onorabilă urmând ca publicul să-şi o ia personal, ceace nu corespunde adevărului că publicul ar avea nevoie chiar de avizul d-lui căpitan Cioculescu, fiind publicul pe deplin lămurit că procedeul meu în întreg diferendul a fost corect.

Dl căpitan s'a însufleţit pentru promulgarea şi apărarea unei chestiuni în care nu este în situaţia aşi spune cuvântul deciziv, face aprecieri medicale, ale căror clarificări ar fi mai consult să le lase în sarcina medicilor.

Nu este adevărat că Dl. Ministru al armatei trebue să se sesizeze în baza articolului din chestiune pentru a mă trimite în judecată unui consiliu de onoare, ci autorul acelui articol invocând calitatea sa de căpitan în retrag. fără să dea publicităţi un caz nerezolvat şi pentru care propune chiar consiliu de onoare militar, ar fi trebuit să se adreseze în termen obişnuiţi forului în drept fără să alarmeze publicul cu sâmţ adevărat cavaleresc.

Mulţumindu-Vă pentru publicarea prezentei rectificări am rămas cu perfectă stimă:

Dr. D. Cozma m. p.
prim medic jud.

N. R. *Am publicat acest răspuns în baza dreptului de apărare, în acelaş loc şi respectând cu sfinţenie ortografia originalului.*

Girant responzab Z. HANDOCA Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad.